

Katja Natale

Kyky ja yritys onnistumistilanteessa: Mitä vanhemmat ajattelevat?

Lapsi kohtaa päivittäin koulussa onnistumista ja epäonnistumista. Lapsen suoriutumiseen vaikuttavat monenlaiset asiat: tilannekohtaiset tekijät kuten tehtävien vaikeus ja lapsen motivoituneisuus, samoin lapsen yleinen taitotaso sekä lapsen saama ohjaus. Erityisesti lapsen siirtyessä esikoulusta kouluun vanhemmat seuraavat tarkasti lastensa taitojen kehitystä ja sitä, miten lapsi suoriutuu erilaisissa tilanteissa. Koulussa olevien lasten vanhemmat saavat aiempaa paljon enemmän palautetta lastensa suoriutumisesta. Mutta mitä vanhemmat ajattelevat lastensa suoriutumisesta ja miten he selittävät sitä? Minkä vanhemmat ajattelevat olevan lastensa onnistumisen syytä? Tässä artikkelissa kuvataan, mitä vanhemmat ajattelevat lastensa kyvykkyydestä ja yrittämisestä koulussa ja missä määrin he selittävät lastensa onnistumista niiden kautta. Lisäksi selvitetään, millaisia ennakoivia piirteitä vanhempien syyselityksillä on, ja toisaalta, miten ne heijastuvat lasten taitoihin ja oppimisminäkuvaan.

ATTRIBUUTIOTUTKIMUKSEN TAUSTAA

Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että vanhemmat pyrkivät selittämään lastensa onnistumista erilaisten syyseli-

tysten eli kausaaliattribuutioiden avulla. Vanhempien kausaaliattribuutioita käsittelevät tutkimukset pohjautuvat Bernard Weinerin (1985, 1986) attribuutioteoriaan. Weinerin (1986) teorian ja aikaisempien tutkimusten (Holloway & Hess, 1985; Dunton, McDevitt & Hess, 1988; Yee & Eccles, 1988) mukaan tyypillisimmät vanhempien lastensa koulusuoriutumiseen liittämät kausaaliattribuutiot ovat kyky ja yritys. Vanhemmat saattavat esimerkiksi ajatella, että lapsi onnistuu koulutehtävissä, koska lapsi on kyvykäs tai koska hän yrittää ahkerasti. Molemmissa tilanteissa vanhemmat selittävät lapsensa onnistumista sisäisillä tekijöillä, lapsesta itsestään käsin. Kyvykkyys ja ahkera yrittäminen eroavat kuitenkin kontrolloitavuuden ja pysyvyyden suhteen: kyky on lapsen sisäinen ominaisuus, se on pysyvää, eikä sitä voi itse kontrolloida (Weiner, 1986). Yrityskin on sisäistä, mutta sen määrä voi vaihdella päivittäin tai tilanteittain ja lapsi itse voi kontrolloida, kuinka ahkerasti hän kulloinkin yrittää (Weiner, 1986).

Vanhempien lastensa suoriutumiseen liittämien kausaaliattribuutioiden on ajateltu alkavan muodostua jo varhain, lasten ollessa hyvin pieniä (Miller, 1995). Vanhempien omat kokemukset koulussa ja erilaisissa suoritustilanteissa saattavat vaikuttaa siihen, mitä he lastensa onnistumisesta ajattelevat (Miller, 1995). Aikai-

sempi tutkimus on kuitenkin keskittynyt hieman vanhempiin, alakoulun viimeisillä luokilla oleviin tai sitä vanhempiin lapsiin ja heidän vanhempiinsa (Holloway & Hess, 1985; Yee & Eccles, 1988). Vähemmän on ollut tietoa siitä, miten esikoulussa ja koulun alkutaipaleella olevien lasten vanhemmat selittävät lastensa suoriutumista.

Jyväskylän seudulla tehdyssä Koulutaitojen ja motivaation kehitys -tutkimuksessa (Nurmi & Aunola, 1999) on seurattu 207:ää lasta ja heidän vanhempaansa sinä aikana, kun lapset ovat siirtyneet esikoulusta peruskoulun ensimmäisille luokille. Tutkimuksessa seurattiin lasten taitojen ja motivaation kehitystä puolivuositain esikoulusta toisen luokan loppuun. Vanhemmilta tiedusteltiin heidän lastensa koulutehtävissä onnistumista koskevia attribuutioita kerran vuodessa lasten esikoulun ja kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana. Vanhempien koulutustaustaa ja kasvatustyyliä kysyttiin, kun lapset olivat esikoulussa. Myös tässä tutkimuksessa esille nousivat erityisesti vanhempien kyky- ja yritys-attribuutiot, joiden avulla vanhemmat tyypillisesti selittivät lastensa suoriutumista koulussa. Seuraavaksi esitellään tarkemmin tutkimuksessa saatuja tuloksia.

VANHEMPIEN KAUSAALIATTRIBUUTIOITA ENNAKOIVAT TEKIJÄT

Ensimmäisenä tutkimusongelmana oli se, millaiset taustatekijät vaikuttavat vanhempien syyselityksiin. Etukäteen ajateltiin, että vanhempien attribuutioihin voisivat vaikuttaa lasten koulutaidot, vanhempien oma koulutustaso ja kasvatustyyli (Rytkönen, Aunola & Nurmi, 2005). Tulokset osoittivat ensin, että mitä paremmat taidot lapsilla oli matematiikassa ja lukemi-

ssa, sitä enemmän heidän vanhempansa ajattelivat lasten onnistumisen johtuvan lasten kyvykkyydestä (Rytkönen ym., 2005). Tulos on yhdenmukainen aikaisempien tulosten kanssa, joiden mukaan vanhemmat liittävät lasten hyvän suoriutumisen koulussa usein kyvykkyyteen (Dunton ym., 1988; Yee & Eccles, 1988). Aikaisemmat tutkimukset ovat kuitenkin paljolti keskittyneet tutkimaan, miten vanhempien syyselitykset liittyvät lasten matemaattisiin taitoihin (Dunton ym., 1988). Koulun alkaessa laskutaidon lisäksi toinen keskeinen ja nopeasti kehittyvä taito on lukutaito, ja tämä tutkimus toi sen lisätiedon, että myös lukutaito ennustaa vanhempien käyttämiä syyselityksiä sinä aikana, kun lapset siirtyvät esikoulusta kouluun.

Tutkimuksen tulokset osoittivat myös, että saman perheen vanhemmat selittävät lastensa suoriutumista yleensä samalla tavoin. Kun vanhempien attribuutioissa tapahtui muutoksia, nekin olivat tyypillisesti samanlaisia perheen molemmilla vanhemmilla (Rytkönen ym., 2005). Myös perheen yhteinen koulutustaso ennusti vanhempien attribuutioita: mitä korkeampi koulutustaso perheessä oli, sitä enemmän vanhemmat selittivät lasten onnistumisen johtuvan lasten kyvykkyydestä – ja sitä vähemmän vanhemmat selittivät onnistumisen syyksi ahkeran yrittämisen (Rytkönen ym., 2005).

On ajateltu, että vanhempien omat kokemukset ja muistot kouluajoilta saattavat heijastua heidän lapsiaan koskeviin syyselityksiin (Miller, 1995). Onkin mahdollista, että vanhemmilla, joilla oli korkeampi koulutus, on myös enemmän myönteisiä muistoja opiskelemisesta ja kokemuksia, jotka näkyvät lasten kyky-attribuution painottamisena (Rytkönen ym., 2005). Nämä vanhemmat saattavat yksinkertaisesti luottaa enemmän omiin kykyihinsä ja heijastaa sen koskemaan myös lapsiaan. Toisaalta on

myös mahdollista, että korkeammin koulutetut vanhemmat olisivat enemmän kiinnostuneita lastensa koulutyöstä ja olisivat myös aktiivisemmin mukana ohjaamassa lastensa työskentelyä kotona; sen myötä he tuntisivat paremmin lastensa kyvytkin (Stevenson & Baker, 1987).

Koulutetun vanhemmat saattavat myös tietää tarkemmin, miten he voivat parhaiten tukea ja rohkaista lapsia koulutyössä, he voivat esimerkiksi vakuuttaa lapselle, että hänellä on kaikki tarvittavat kyvyt ja taidot koulutehtävissä onnistumiseen (Rytkönen ym., 2005). Nämä kaikki tekijät saattavat olla syynä siihen, että korkeammin koulutetut vanhemmat painottavat pikemminkin lasten kyvykkyyttä lastensa onnistumisen syynä kuin ahkeraa yrittämistä.

Vaikka saman perheen vanhempien attribuutioiden havaittiin olevan tyypillisesti samanlaisia, myös joitain yksilöllisiä eroja löytyi. Kasvatustyylien kohdalla havaittiin, että mitä enemmän äideillä korostui psykologinen kontrolli kasvatustyyliinsään, sitä vähemmän he selittivät lastensa onnistumisen johtuvan kyvykkyydestä (Rytkönen ym., 2005). Tulos on yhdenmukainen psykologisen kontrollin teorian (Barber & Harmon, 2002) kanssa. Vanhemmat, joiden kasvatustyyliä painottuu psykologinen kontrolli, helposti mitätöivät lapsensa onnistumisen ja sanovat sen johtuvan ulkoisista, ei sisäisistä tekijöistä. Tällöin lapsi ei saakaan kunniaa onnistumisesta itselleen, vaan se liitetään johonkin muuhun.

VANHEMPIEN KAUSAALIATTRIBUUTIOT LASTEN KOULUTAITOJEN JA OPPIMISMINÄKUVAN ENNUSTEINA

Seuraavaksi haluttiin selvittää, miten vanhempien lastensa onnistumiseen liittämät kyky- ja yritys-attribuutiot puolestaan selittävät lasten koulutaitoja. Syntyykö vanhempien syyselitysten ja lasten koulutaitojen välille vastavuoroisia yhteyksiä, siinä vaiheessa kun lapset siirtyvät esikoulusta kouluun? Tulokset osoittivat, että mitä paremmat taidot lapsilla oli lukemisessa ja matematiikassa jokaisen kouluvuoden alussa, sitä enemmän vanhemmat selittivät lasten onnistumisen johtuvan heidän kyvyistään (Rytkönen, Aunola, & Nurmi, painossa[a]). Mitä enemmän vanhemmat puolestaan selittivät lasten onnistumista kyvykkyydellä, sitä paremmat koulutaidot lapsilla oli myöhemmin (kuvio 1). Yrityselityksen kohdalla tulokset olivat päinvastaisia: mitä heikommat taidot lapsilla oli ensimmäisen kouluvuoden alussa, sitä enemmän vanhemmat selittivät heidän onnistumisensa johtuvan yrittämisestä (Rytkönen ym., painossa[a]). Ja mitä enemmän vanhemmat selittivät lastensa onnistumisen johtuvan yrittämisestä, sitä heikommat koulutaidot lapsilla oli toisen kouluvuoden lopulla (kuvio 2).

Vastavuoroisia yhteyksiä vanhempien attribuutioiden ja lasten koulutaitojen välillä löytyi erityisesti siltä ajalta, jolloin lapset siirtyivät esikoulusta alakoulun ensimmäiselle luokalle. Onkin mahdollista, että siirtymävaiheen aikana vanhemmat seuraavat lastensa taitojen kehitystä erityisen tarkasti, mikä puolestaan heijastuu heidän lastensa onnistumista koskeviin syyselityksiin. Vanhempien kyky- ja yritys-attribuutioiden havaittiin heijastuvan myös lasten oppimisinäkuvaan

(Rytkönen, Aunola & Nurmi, painossa[b]). Koulun alkaessa lasten minäkuva on tyyppillisesti ylioptimistinen, lapset ovat hyvin motivoituneita koulutyöhön ja myös arvioivat helposti taitonsa omaan tasoaan korkeammiksi (Aunola, Leskinen, Onatsu-Arviolommi & Nurmi, 2002; Bouffard, Marcoux, Vezeau & Bordeleau, 2003; Wigfield ym., 1997). Koulun edetessä lasten minäkuva alkaa enemmän vastata heidän taitojaan, ja se voi myöhemmin muuttua jopa todellista kielteisemmäksi (Aunola ym., 2002; Bouffard ym., 2003; Wigfield ym., 1997).

Tutkimuksessa havaittiin, että kun ensiluokkalaisten lasten vanhemmat painottivat kyvykkyyttä onnistumistilanteessa, lasten oppimisminäkuva muuttui realistisempaan suuntaan ylioptimistisen ja negatiivisen oppimisminäkuvan sijaan. Kun vanhemmat painottivat onnistumistilanteessa ahkeraa yrittämistä, lasten myöhempi oppimisminäkuva oli pikemminkin ylioptimistinen realistisen sijaan (Rytkönen ym., painossa[b]).

Vanhempien kyky- ja yritys-attribuutiot heijastuivat selkeästi eri tavoin lasten koulutaitoihin ja minäkuvaan. Kun vanhemmat selittivät lastensa onnistumisen johtuvan kyvykkyudesta, lasten myöhemmät koulutaidot paranivat ja minäkuva tuli realistisemmaksi (Rytkönen ym., painossa-a, painossa-b). Onkin mahdollista, että myös realistinen minäkuva ja hyvät koulutaidot tukevat toisiaan: kun on realistinen minäkuva, osaa asettaa itselleen myös oikeanlaisia haasteita ja tavoitteita, mikä taas tukee taitojen kehitystä (Baumeister, Campbell, Krueger & Vohs, 2003). Hyvät taidot puolestaan auttavat oman suoriutumisen arvioinnissa, jolloin minäkuvas- ta voi tulla realistisempi (Bouffard, Markovits, Vezeau, Boisvert & Dumas, 1988). Vanhempien kyky-attribuutiot voi-

vat tukea näitä yhteyksiä.

Vanhempien yritys-attribuutiot en- nustivat lasten heikompia taitoja ja yliop- timistista minäkuva. On mahdollista, että vanhemmat pyrkivät tukemaan lastensa suoriutumista, vaikka se olisi vähän hei- kompaakin, painottamalla ahkeraa yrittä- mistä (Yee & Eccless, 1988). Samalla lasten oppimisminäkuvasta tulee optimistisempi. Se voi auttaa lapsia suoriutumaan haasta- vissa tehtävissä, mutta pitkällä aikavälillä epärealistinen oppimisminäkuva voi näkyä lasten suoriutumisessa kielteisellä tavalla.

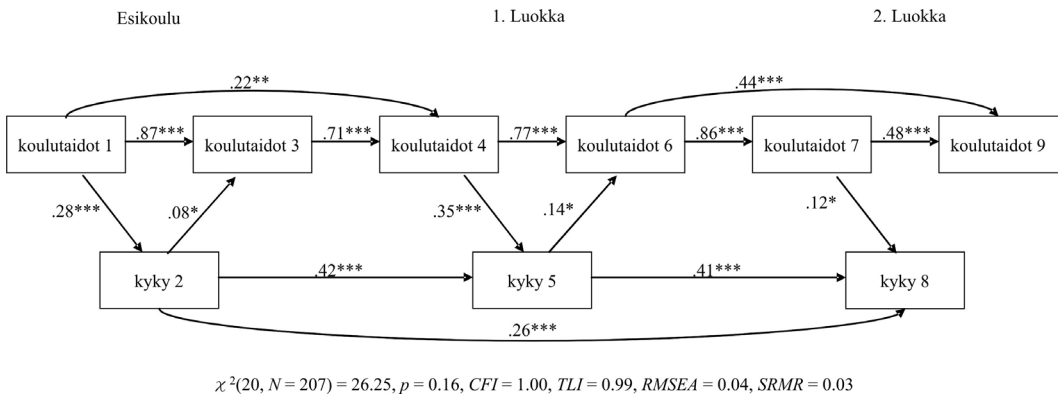
VANHEMPIEN KYKY- JA YRITYS-ATTRIBUUTIOT JA DYSLEKSIARISKI

Lopuksi kyky- ja yritys-attribuutioita tarkasteltiin oppimisvaikeuksien valossa. Lapsen kielen kehitys ja geneettinen dysleksiariski (LKK) -tutkimuksessa (Lyytinen ym., 2004) seurattiin lapsia ja heidän vanhempiaan lasten syntymästä koulunkäyn- nin alkuun asti. Puolet lapsista (N=100) kuului geneettiseen dysleksiariskiryhmään ja puolet (N=87) kontrolliryhmään. Riskiryhmän lasten perheessä vanhemmilla ja lähisukulaisilla tiedettiin olevan luki- vaikeuksia, kontrolliryhmän perheissä luki- ongelmia ei esiintynyt. Äideiltä kysyt- tiin kolmesti ensimmäisen kouluvuoden aikana, mikä heidän mielestään selittää heidän lastensa pärjäämistä lukutehtävissä. Ensimmäisen kouluvuoden edetessä riskiryhmän äidit selittivät lastensa on- nistumista yhä harvemmin kyvykkyydellä (Rytkönen, Aunola, Nurmi, Poikkeus, Lyytinen & Lyytinen, painossa). Sen sijaan he selittivät lastensa onnistumisen johtu- van pikemminkin ahkerasta yrittämisestä. Kontrolliryhmän äideillä ilmiö oli päinvas- tainen: äitien kyky-attribuutiot lisääntyivät lasten ensimmäisen kouluvuoden aikana

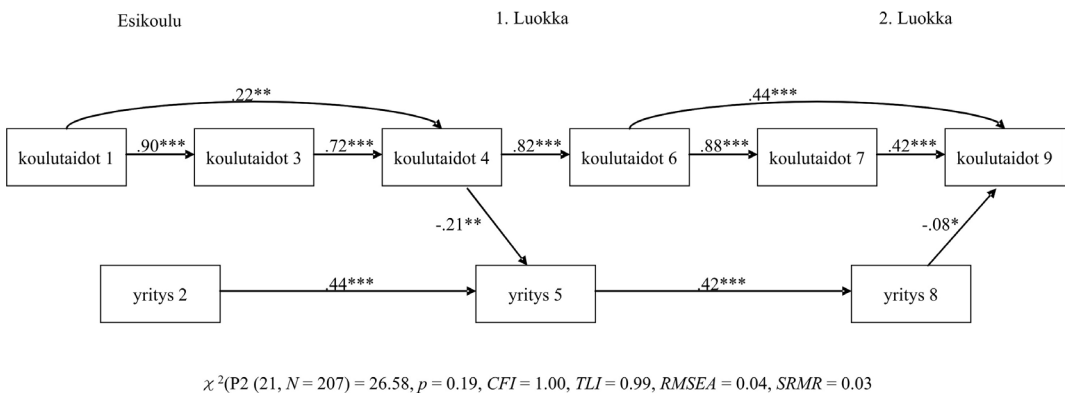
(kuvio 3).

Kuten aikaisemmin, myös lasten esilukutaito ja äitien koulutustaso ennustivat äitien attribuutioita: mitä parempi esilukutaito lapsilla oli, sitä enemmän äidit selittivät lastensa onnistumisen johtuvan kyvykkyydestä eikä yrittämisestä (Rytkönen ym., painossa). Myös korkeammin koulutetut äidit painottivat kyvykkyyttä onnistumisen syynä.

Mielenkiintoista tuloksissa oli, että riskiryhmän lapsien mahdollista dysleksiä ei ollut diagnosoitu vielä tässä vaiheessa. Kyseessä oli siten vain äitien tietoisuus siitä, että lapsi kuului riskiryhmään. Onkin mahdollista, että riskiryhmän äitien attribuutioissa korostui huoli lapsen onnistumisesta ja kyvyistä, joka heikensi heidän arvioitaan lapsen kyvystä (Rytkönen ym., painossa). Toisaalta riskiryhmän äideillä

Kuvio 1. Vanhempien kyky-attribuutioiden ja lasten koulutaitojen väliset yhteydet esikoulusta 2. luokalle (regressioanalyysin standardoidut estimaatit) (Rytkönen ym., painossa[a]). Huom. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Kuvio 2. Vanhempien yritys-attribuutioiden ja lasten koulutaitojen väliset yhteydet esikoulusta 2. luokalle (regressioanalyysin standardoidut estimaatit) (Rytkönen ym., painossa-a). Huom. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

saattoi olla koulusta enemmän omia negatiivisia oppimiskokemuksia, jotka sävyttivät heidän ajatuksiaan lastensa onnistumisesta (Rytkönen ym., painossa).

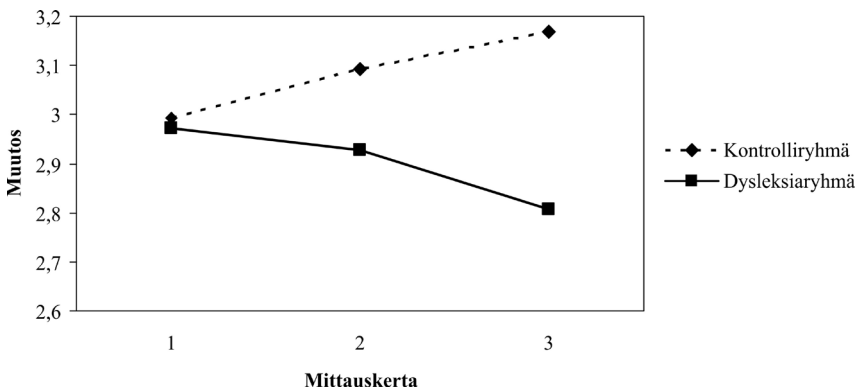
Tulevaisuudessa olisi tärkeää tutkia, miten vanhempien syyselitykset heijastuvat eri tavoin oppimisvaikeuksisten lasten taitojen ja motivaation kehitykseen ja miten vanhemmat pystyisivät tukemaan lapsiaan parhaalla mahdollisella tavalla. On mahdollista, että vanhempien syyselitykset heijastuvat lasten suoriutumiseen eri tavoin silloin, kun lapsella on oppimisvaikeuksia tai riski niihin, kuin silloin kun niitä ei ole.

Kaikille tutkimuksille oli yhteistä, että sukupuolieroja tyttöjen ja poikien välillä ei löytynyt. Aikaisemmin on havaittu, että vanhemmat tyypillisesti ajattelevat poikien onnistuvan esimerkiksi matematiikassa, koska he ovat kyvykkäitä, ja tyttöjen, koska he yrittävät ahkerasti (Dunton ym., 1988; Yee & Eccles, 1988). Vastaavia eroja ei esitellyissä tutkimuksissa löytynyt. On mahdollista, että sukupuolierot korostuvat enemmän matematiikkaa kuin yleistä koulu suoriutumista tai lukutaitoa koskevilla syyselityksissä. Toisaalta, aikaisempien

tutkimusten lapset ovat yleensä olleet hieman vanhempia, ja onkin mahdollista, että sukupuolierot tulevat voimakkaammiksi myöhemmin koulun edetessä (Eccles, Jacobs & Harold, 1990).

LOPUKSI

Kaiken kaikkiaan tutkimukset antoivat viitettä siitä, että vaikka kyky ja yritys ovatkin hyvin samanlaisia ominaisuuksia, vanhempien syyselityksinä ja niiden yhteyksinä lasten koulu suoriutumiseen ja oppimisminäkuvaan niiden väliltä löytyy hienoinen ero. Kun vanhemmat viestittävät lapsilleen, että he onnistuvat kyvykkyytensä ansiosta, he ikään kuin antavat lastensa suoriutumiseen täyden tuen ja luottamuksen. Lapsi kokee, että hänellä on olemassa tällöin sisällään tarvittavat kyvyt ja taidot, ja niitä käyttämällä hän kyllä onnistuu. Tällöin lapsi saa myös täyden kunnian onnistumisestaan. Kun vanhemmat viestittävät lapsilleen, että he onnistuvat, koska yrittävät ahkerasti, he antavat kyllä kunnian onnistumisesta lapselle itselleen, mutta eivät täyttä luottamusta. Lapsella ei

Kuvio 3. Muutos dysleksiariiski- ja kontrolliryhmän äitien lasten onnistumiseen liittyvässä kyky-attribuutiossa lasten ensimmäisen kouluvuoden aikana (elo-, marras- ja huhtikuu) (Rytkönen, ym., painossa)

ehkä olekaan tarvittavia kykyjä tai taitoja, mutta ahkera yrittäminen korvaa sen. Mutta kuka tahansa voi yrittää ahkerasti ihan milloin vain haluaa! On mahdollista, että kyvykkyyden painottaminen onnistumistilanteessa antaa lapselle vahvemman tunteen omasta onnistumisesta ja varmuuden, että vanhemmat luottavat hänen suoriutumiseensa. Tämä puolestaan näkyy myönteisesti lasten myöhemmissä koulutaidoissa ja minäkuvaissa.

Kyvyn ja yrityksen painottamisen tiedetään olevan erilaista eri kulttuureissa (Holloway, 1988). Aikaisemmassa tutkimuksessa on havaittu, että suomalaisille vanhemmille on tärkeää, että lapsille muodostuu hyvä luottamus omiin kykyihinsä (Tulviste & Ahtonen, 2007). Onkin mahdollista, että koska vanhemmat pitävät tärkeänä, että heidän lapsensa luottavat omiin kykyihinsä, he myös painottavat kyvyn merkitystä osallistuessaan lastensa koulutyöhön. Omiin kykyihin luottamisen merkityksellisyys voikin olla ominaista suomalaiselle kulttuurille.

Lapsille tärkeitä aikuisia ovat omien vanhempien lisäksi opettajat, jotka kohtaavat lasten kanssa päivittäin erilaisia suoritustilanteita. Aikaisemmassa tutkimuksessa on havaittu, että myös opettajien käsitykset lasten suoriutumisesta vaikuttavat siihen, miten lapset itse selittävät omaa suoriutumistaan (Rosenholtz & Simpson, 1984). Opettajilla saattaa olla myös lasten ikään liittyviä käsityksiä; alakoulun ensimmäisillä luokilla opettajat helposti painottavat yrittämisen tärkeyttä, kun taas koulun edetessä kykyjen merkitys lisääntyy (Rosenholtz & Simpson, 1984).

Toisaalta on myös ajateltu, että opettajien ja vanhempien pitäisi viestiä yhdenmukaisella tavalla lapselle hänen suoriutumisestaan ja ristiriitaisuuksia tulisi välttää (Peet, Powell & O'Donnel, 1997). Tällöin vanhemmat ja opettajat yhdessä pystyivät

sivät parhaiten tukemaan lasten taitojen kehitystä. Omien käsitysten ja lasten suoriutumiseen liittyvien syyselitysten pohdiskelu ja tiedostaminen voisivatkin tuoda uutta näkemystä vanhempien ja opettajien väliseen vuorovaikutukseen lasten kanssa. Kuinka omat syyselitykset välitetään lapsen tietoon arkipäivän tilanteissa? Lisäksi on mahdollista, että pelkästään kykyjen tai pelkästään yrittämisen painottamisen sijaan paras tuki lapselle olisikin puhua niistä yhdessä: lapsella on olemassa kyvyt tehtävien tekemiseen, ja ahkera yrittäminen auttaa suoriutumaan niistä.

Edellä esitetyt kysymykset ovat mielenkiintoisia myös tutkimuksellisesti, ja niitä pyritään jatkossa selvittämään Jyväskylän yliopistossa vasta aloitetussa Vanhemmat, opettajat ja lapsen oppiminen (VALO) -tutkimuksessa (Aunola & Nurmi, 2006).

Kirjoittaja

Katja Natale, PsM, toimii tutkijana Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen Oppimisen ja motivaation huippututkimusyksikössä

LÄHTEET

- Aunola, K. & Nurmi, J.-E. (2006). Vanhemmat, opettajat ja lapsen oppiminen (VALO) - tutkimus. Meneillään oleva tutkimusprojekti. Jyväskylän yliopisto.
- Aunola, K., Leskinen, E., Onatsu-Arviolommi, T. & Nurmi, J.-E. (2002). Three methods for studying developmental change: A case of reading skills and self-concept. *British Journal of Educational Psychology*, 72, 343–364.
- Barber, B.K. & Harmon, E.L. (2002). Violating the self: Parental psychological control of children and adolescents. Teoksessa B.K. Barber (toim.), *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents*, 15–52. Washington, DC:

- American Psychological Association.
- Baumeister, R.F., Campbell, J.D., Krueger, J.I. & Vohs, K.D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4, 1–44.
- Bouffard, T., Marcoux, M.-F., Vezeau, C. & Bordeleau, L. (2003). Changes in self-perceptions of competence and intrinsic motivation among elementary schoolchildren. *British Journal of Educational Psychology*, 73, 171–186.
- Bouffard, T., Markovits, H., Vezeau, C., Boisvert, M. & Dumas, C. (1998). The relation between accuracy of self-perception and cognitive development. *British Journal of Educational Psychology*, 68, 321–330.
- Dunton, K., McDevitt, T. & Hess, R. (1988). Origins of mothers' attributions about their daughters' and sons' performance in mathematics in sixth grade. *Merrill-Palmer Quarterly*, 34, 47–70.
- Eccles, J.S., Jacobs, J.E. & Harold, R.D. (1990). Gender role stereotypes, expectancy effects, and parents' socialization of gender differences. *Journal of Social Issues*, 46, 183–201.
- Holloway, S.D. (1988). Concepts of ability and effort in Japan and the United States. *Review of Educational Research*, 58, 327–345.
- Holloway, S.D. & Hess, R.D. (1985). Mothers' and teachers' attributions about children's mathematical performance. Teoksessa I.E. Siegel (toim.), *Parental belief systems: The psychological consequences for children*, 177–199. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Lyytinen, H., Ahonen, T., Eklund, K., Guttorm, T.K., Kulju, P., Laakso, M.-L., Leiwo, M., Leppänen, P.H.T., Lyytinen, P., Poikkeus, A.-M., Richarson, U., Torppa, M. & Viholainen, H. (2004). Early development of children at familial risk for dyslexia – Follow up from birth to school age. *Dyslexia*, 10, 146–178.
- Miller, S.A. (1995). Parents' attributions for their children's behaviour. *Child Development*, 66, 1557–1584.
- Nurmi, J.-E. & Aunola, K. (1999). *Koulutaitojen ja motivaation kehitys -tutkimus (meneillään)*. Jyväskylän yliopisto.
- Peet, S.H., Powell, D.R. & O'Donnel, B.K. (1997). Mother-teacher congruence in perceptions of the child's competence and school engagement: Links to academic achievement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 18, 373–393.
- Rosenholtz, S.J. & Simpson, C. (1984). The formation of ability conceptions: Developmental trend or social construction? *Review of Educational Research*, 54, 31–63.
- Rytkönen, K., Aunola, K., & Nurmi, J.-E. (2005). Parents' causal attributions concerning their children's school achievement: A longitudinal study. *Merrill-Palmer Quarterly*, 51, 494–522.
- Rytkönen, K., Aunola, K., & Nurmi, J.-E. (painossa[a]). Children's school performance and their parents' causal attributions to ability and effort: A longitudinal study. *Journal of Applied Developmental Psychology*.
- Rytkönen, K., Aunola, K. & Nurmi, J.-E. (painossa[b]). Parents' causal attributions and the accuracy of their children's self-concept of math ability: A longitudinal study. *Educational Psychology*.
- Rytkönen, K., Aunola, K., Nurmi, J.-E., Poikkeus, A.-M., Lyytinen, P. & Lyytinen, H. (painossa). Mothers' causal attributions concerning the reading achievement of their children with and without familial risk for dyslexia. *Journal of Learning Disabilities*.
- Stevenson, D.L. & Baker, D.P. (1987). The family-school relation and the child's school performance. *Child Development*, 58, 1348–1357.
- Tulviste, T. & Ahtonen, M. (2007). Child-rearing values of Estonian and Finnish mothers and fathers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38, 137–155.
- Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*, 92, 548–573.

- Weiner, B. (1986). An attributional theory of motivation and emotion. New York: Springer-Verlag.
- Wigfield, A., Eccles, J.E., Yoon, K.S., Harold, R.D., Arbretton, A.J.A., Freedman-Doan, C. & Blumfield, P.C. (1997). Change in children's competence beliefs and subjective task values across the elementary school years: A 3-year study. *Journal of Educational Psychology*, 89, 451–469.
- Yee, D.K. & Eccles, J.S. (1988). Parent perceptions and attributions for children's math achievement. *Sex Roles*, 19, 317–333.

Pahoittelemme numerossa 1/2007 olleita puutteita kirjoittajätiedoissa. Erityisesti Muuramessa artikkelin olivat kirjoittaneet Tuuli Räsänen ja Johanna Juvonen. Numerossa 2/2007 kuvatussa Tomera-hankkeessa ovat mukana kirjoittajien lisäksi Timo Ahonen, Kenneth Eklund, Johanna Katajamäki ja Anna-Maija Poikkeus. Pahoittelemme lehteen jääneitä virheitä.